

Hof van beroep te Antwerpen, arrest van 3 december 2007¹

*Kunstroof – Revindicatie – Zaakstatuut – Toepasselijk recht – Overgangsrecht
– (Oud) artikel 3, tweede lid BW – Lex rei sitae – Conflit mobile*

*Vol d'objets d'art – Revendication – Statut réel – Droit applicable – Droit
transitoire – L'(ancien) article 3, al. 2 C.c. – Lex rei sitae – Conflit mobile*

In zake: 2004/AR/2502

B., geboren te Lvov (Oekraïne) op 31 maart 1954, wonende te 2100 DEURNE (ANTWERPEN), [...] - appellant
- tegen het vonnis op tegenspraak uitgesproken op 22 juni 2004 door de 13de B kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.
- aanwezig in persoon en bijgestaan door Mr. Karel WILLE, advocaat te 2930 BRASSCHAAT, Bredabaan 63.

TEGEN

STAATLICHE KUNSTSAMMLUNGEN DRESDEN, met zetel te D-01067 DRESDEN, Postfach 120551, vertegenwoordigd door de FREISTAAT SACHSEN, vertegenwoordigd door het Ministerie van Wetenschap en Kunst, Wigardstrasse 17, D-01097, doch keuze van woonst doende bij haar raadsliden Mr. Marc A. HUYBRECHTS en Mr. Wouter DEN HAERYNCK, advocaten te 2018 ANTWERPEN, Brusselstraat 59.

- geïntimeerde

- vertegenwoordigd door Mr. Wouter DEN HAERYNCK en Mr. Marc A. HUYBRECHTS, advocaten te 2018 ANTWERPEN, Brusselstraat 59 en door Dr. Andreas ROSENFELD, advocaat te 10719 BERLIN (Duitsland), Kurfüstendamm 218.

1. Wat voorafgaat

1.1. Bij exploit van 25.9.2003 dagvaardt de Staatliche Kunstsammlungen Dresden (geïntimeerde) de heer B. (appellant) teneinde haar verzet tegen de vrijgave aan de appellant van het strafrechtelijk in beslag genomen schilderij "vlakte met windmolen" van Jan Breughel de Oude en haar revindicatie van dat schilderij ontvankelijk en gegrond te doen verklaren, dit met veroordeling van de appellant tot de gedingkosten en bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle rechtsmiddelen, zonder borgstelling en met uitsluiting van het vermogen tot kantonnement.

1.2. Bij het bestreden vonnis op 22.6.2004 op tegenspraak verleend door de 13de B kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen,

- wordt de vordering van de geïntimeerde ontvankelijk en gegrond verklaard;

- wordt de tegenvordering van de appellant (strekking tot het bekomen van een vergoeding) ontvankelijk verklaard;

¹ Zie *infra* noot bij dit arrest: [Johan Erauw - Vier keren een ander situsrecht voor een nogal mobiel landschap van Breughel](#)

- wordt de appellant veroordeeld tot de teruggave aan de geïntimeerde van het hierboven bedoelde schilderij;
- wordt, alvorens verder over de tegenvordering te oordelen, overeenkomstig art. 774 e.v. Ger. W. ambtshalve de heropening van de debatten bevolen teneinde de partijen toe te laten standpunt in te nemen over de vergoeding die door de geïntimeerde aan de appellant moet worden betaald;
- wordt de zaak te dien einde verzonden naar een latere terechtzitting;
- en wordt de beslissing over de gedingkosten aangehouden.

1.3. Bij exploit van 20.7.2004 laat de geïntimeerde dat vonnis betekenen aan de appellant en aan de hoofdgriffier bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

1.4. Bij zijn op 10.09.2004 ter griffie neergelegd verzoekschrift tot hoger beroep tekent de heer B. hoger beroep aan tegen het hierboven bedoelde vonnis van 22.6.2004

1.5. De zaak werd vastgesteld bij toepassing van art. 747, §2 (oud) Ger. W. en behandeld op de terechtzitting van 6.11.2007.

2. De vorderingen in hoger beroep.

2.1. Blijkens zijn op 10.9.2004 ter griffie neergelegd verzoekschrift hoger beroep vordert de appellant de hervorming van het bestreden vonnis en vraagt hij meer bepaald wat volgt:

“... de vordering van geïntimeerde, oorspronkelijk eisende partij op hoofdeis, ontoelaatbaar, onontvankelijk, minstens en in elk geval volledig ongegrond te verklaren en geïntimeerde er over de ganse lijn van af te wijzen; bijgevolg te zeggen voor recht en te bevelen dat het schilderij Windmolen met paard = Ebene mit Windmühlen van Jan Brueghel de Oude moet teruggegeven worden aan de appellant; indien en in zover de vordering van geïntimeerde niettemin toch toelaatbaar, ontvankelijk en gegrond zou verklaard worden, onverminderd en onverkort alsdan mogelijke voorziening in cassatie door appellant, de tegenvordering van de appellant, zowel toelaatbaar, ontvankelijk als gegrond te verklaren conform de door appellant voor de eerste rechter gestelde tegeneis op basis van art. 2280 B. W., analogische toepassing van art. 2280 B. W, de billijkheid en de regels van de zaakwaarneming, onder veroordeling van geïntimeerde om aan appellant een bedrag van 1.250.000,00 EUR te betalen, vermeerderd met de gerechtelijke intresten; geïntimeerde te verwijzen in de kosten van beide instanties ...”.

Bij zijn op 19.3.2007 en op 20.7.2007 ter griffie neergelegde conclusies voegt de appellant daaraan toe:

“... het incidenteel beroep van geïntimeerde m.b.t. die tegenvordering van appellant ongegrond te verklaren; een en ander in voorkomend geval na beantwoording door het Arbitragehof, thans Grondwettelijk Hof genoemd, van een door het Hof van Beroep gestelde prejudiciële vraag naar de al dan niet schending van het gelijkheidsbeginsel door de wet van 28 oktober 1996 betreffende de teruggave van cultuurobjecten die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse staten zijn gebracht, inzonderheid door artikel 8 van die wet; ...”

2.2. Bij haar op 24.9.2007 ter griffie neergelegde 'tweede aanvullende conclusie, tevens syntheseconclusie' vordert de geïntimeerde

- het hoger beroep van de appellant ontvankelijk, maar ongegrond te verklaren en het bestreden vonnis te bevestigen voor zover het de teruggave beveelt van het betrokken schilderij aan de geïntimeerde;

- bij incidenteel beroep (reeds aangetekend bij haar op 28.9.2005 ter griffie neergelegde conclusie) de tegenvordering van de appelland ontvankelijk, maar ongegrond te verklaren;
- en de appelland te veroordelen tot de gedingkosten.

3. Aangaande de tijdigheid, de regelmatigheid en de ontvankelijkheid van het hoger beroep.

3.1. Het Hof heeft kennis genomen van de door de wet vereiste processtukken, in behoorlijke vorm overgelegd, waaronder het bestreden vonnis van 22.6.2004, waarvan de akte van betekening van 20.7.2004 wordt voorgelegd, en stelt vast dat tegen dat vonnis tijdig, regelmatig naar vorm en op ontvankelijke wijze

- door de appelland hoger beroep werd aangetekend bij zijn op 10.9.2004 ter griffie neergelegd verzoekschrift tot hoger beroep;
- door de geïntimeerde incidenteel beroep werd aangetekend bij haar op 28.9.2005 ter griffie neergelegde conclusie.

4. De feiten

4.1. De feitelijke gegevens die aan de onderscheiden vorderingen ten grondslag liggen, kunnen worden samengevat als volgt:

- het schilderij "vlakte met windmolen", een origineel werk van Jan Breughel de Oude, was minstens sinds 1708 tot mei 1945 eigendom van de geïntimeerde; het bevond zich tot aan Wereldoorlog II in de Dresdner Gemäldegalerie; bij de inval van het rode leger werd het in veiligheid gebracht; in 1945 werd het door het rode leger meegenomen uit de opslagplaatsen in de spoorwegtunnel bij Pirna/Grosscota;
- op 4.7.2001 wordt de appelland in Antwerpen aangetroffen met het betrokken schilderij;
- de appelland wordt aanvankelijk strafrechtelijk vervolgd wegens heling; bij beslissing van 14.5.2003 van de raadkamer bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen wordt vastgesteld dat de feiten van deze tenlastelegging niet kunnen worden vervolgd wegens de onbevoegdheid van de Belgische rechtbanken (omdat de ten laste gelegde feiten werden gepleegd buiten het grondgebied van het Rijk ten nadele van een vreemdeling door een vreemdeling);
- het schilderij was inmiddels strafrechtelijk in beslag genomen en in bewaring gegeven bij het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen, dit bij toepassing van het K.B. nr. 260 van 24.3.1936 op de bewaring, ter griffie, en de procedure tot teruggave van de in strafzaken in beslag genomen zaken;
- ingevolge de afhandeling van de strafprocedure deelt de Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen aan de geïntimeerde mee dat het schilderij zal worden vrijgegeven aan de appelland.

5. Beoordeling

5.1. Aangaande de juridische kwalificatie van de vordering van de geïntimeerde

5.1.1. De geïntimeerde formuleert tegenover de appelland een eigendomsvordering of revindicatievordering met betrekking tot het hierboven bedoelde schilderij. Die vordering is een zakelijke rechtsvordering waardoor degene die beweert eigenaar te zijn van een goed, dit goed van een ander, de bezitter, terugvordert. De vordering is gesteund op het eigendomsrecht en strekt ertoe opnieuw het bezit van het goed te verkrijgen.

5.1.2. De appelland betwist de ontvankelijkheid van die vordering bij gebrek aan belang in hoofde van de geïntimeerde en ook wegens verjaring. Ondergeschikt wordt de gegrondheid van de vordering betwist bij gebrek aan bewijs van het vervuld zijn van de toepassingsvoorwaarden ervan. Meer ondergeschikt maakt de appelland aanspraak op betaling van een vergoeding.

5.2. Aangaande de toepasselijke wet

5.2.1. Alvorens de ontvankelijkheid en de gegrondheid van de vordering van de geïntimeerde te kunnen beoordelen, moet worden uitgemaakt volgens welke wetgeving die beoordeling moet gebeuren. Er is immers sprake van een aan de Belgische rechtsorde vreemd gegeven: het betrokken schilderij, waarvan niet wordt betwist dat het indertijd eigendom was van de geïntimeerde, werd in het buitenland verworven door (de rechtsvoorganger van) de appellant die het naderhand naar België heeft overgebracht. Vraag is derhalve welke materiële juridische normen hier moeten worden toegepast: de Belgische of de buitenlandse, en, in dat laatste geval, welke buitenlandse.

5.2.2. De partijen zijn het er in eerste orde over oneens of, ter beantwoording van die vraag, al dan niet toepassing moet worden gemaakt van de bepalingen van de Wet van 16.7.2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht. De appellant meent van wel, de geïntimeerde verdedigt het tegenovergestelde.

5.2.3. Bij art. 127, §1 van die Wet wordt voorgeschreven:

"Deze wet bepaalt het recht dat van toepassing is op de rechtshandelingen en rechtsfeiten die zich voordoen na de inwerkingtreding ervan.

Deze wet bepaalt het recht dat van toepassing is op de gevolgen die na de inwerkingtreding ervan voortvloeien uit een rechtshandeling of een rechtsfeit die voor de inwerkingtreding ervan heeft plaatsgevonden, met uitzondering van de gevolgen van een handeling of feit bedoeld in de artikelen 98, 99, 104 en 105".

Krachtens art. 140 van dezelfde Wet is de Wet in werking getreden op de eerste dag van de derde maand na die waarin zij is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Dat laatste is gebeurd op 27.7.2004. De datum van inwerkingtreding is derhalve 1.10.2004.

De uitzonderingen waarvan sprake in de laatste alinea van de hierboven geciteerde wetsbepaling betreffen de overeenkomsten, de eenzijdige wilsverklaringen, de onrechtmatige daden en de quasi-delicten.

Ook in de andere dan de voornoemde materies wordt geen enkele retroactieve werking verleend aan de nieuwe verwijzingsregels. De gevolgen van bepaalde rechtshandelingen of rechtsfeiten zijn slechts onderworpen aan de nieuwe collisierregels, indien dit redelijkerwijze kan zonder dat de nieuwe bepalingen ook de van vóór de inwerkingtreding daterende rechtshandelingen of rechtsfeiten zelf beheersen. Of nog: de principiële onmiddellijke toepassing van de Wet geldt niet wanneer dit afbreuk zou doen aan vorige toestanden die definitief voltrokken zijn.

Dat laatste is terzake het geval, aangezien alle rechtshandelingen en rechtsfeiten hier aan de orde dateren van vóór de inwerkingtreding van de Wet van 16.7.2004 en alleen sprake is van daarvoor definitief voltrokken toestanden. De meerbedoelde Wet van 16.7.2004 is derhalve niet toepasselijk, wel art. 3, tweede lid (oud) B.W.

5.2.4. Bij art. 3, tweede lid (oud) B.W. wordt voorgeschreven:

"Onroerende goederen, ook die welke in het bezit zijn van vreemdelingen, worden beheerst door de Belgische wet".

Alhoewel de tekst van deze wetsbepaling enkel spreekt van onroerende goederen, geldt dezelfde regel ook voor roerende goederen. Het zakelijk statuut van een goed dat zich effectief op Belgisch grondgebied bevindt, wordt derhalve bepaald door het Belgisch recht.

De appellant is in België aangetroffen in het bezit van het schilderij in kwestie. Het Belgisch recht is derhalve in principe van toepassing wat het zakelijk statuut van het schilderij betreft. Waar de appellant het goed heeft verworven, doet in dat opzicht niets terzake.

Bij toepassing van het Belgisch recht moet derhalve worden beoordeeld welke de gevolgen zijn van het bezit van de appellant, of de geïntimeerde beschikt over de eigendomsvordering die zij instelt, of en onder welke voorwaarden verkrijgende verjaring mogelijk is, alsook of de appellant, in voorkomend geval, gerechtigd is op enige vergoeding.

Dat alles moet echter wel geschieden met eerbiediging van de regelmatige verwerving of het dito verlies van zakelijke rechten buiten het Belgisch grondgebied. In dat verband geldt het recht van het land op wiens grondgebied het goed zich bevond op het tijdstip dat de handelingen of feiten die worden ingeroepen als grond voor de verwerving of het verlies van die rechten, zich hebben voorgedaan.

5.2.5 Het Hof voegt daaraan toe dat terzake geen toepassing kan worden gemaakt van

- het verdrag van UNIDROIT van 24 juni 1955 aangaande de internationale teruggave van gestolen of illegaal geëxporteerde cultuurvoorwerpen: omdat België geen lidstaat is bij dat Verdrag;
- de Wet van 28 oktober 1996 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde buitenlandse Staten zijn gebracht: omdat die Wet slechts van toepassing is op goederen die ten vroegste op 1.1.1993 op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de verzoekende Staat zijn gebracht.

5.2.6. Tenslotte wordt benadrukt dat de rechtspleging volledig wordt beheerst door de Belgische wet. Dat geldt ook voor de vraag of de geïntimeerde al dan niet het vereiste belang heeft bij het instellen van haar revindicatievordering.

5.2.7. Aan de hand van die principes wordt hierna de eigendomsvordering van de geïntimeerde onderzocht.

5.3. Aangaande het beweerde gebrek aan belang in hoofde van de geïntimeerde.

5.3.1. De appellant laat gelden dat de geïntimeerde over geen actueel belang meer zou beschikken om de eigendomsvordering in te stellen en dat die vordering derhalve niet toelaatbaar of niet ontvankelijk zou zijn overeenkomstig art. 17 Ger. W., "*nu geïntimeerde door verzekering of soortgelijk of vergelijkbaar procédé reeds lang vóór het instellen van haar vordering vergoed was geworden voor het 'verlies' van het kwestieus schilderij*". Van haar kant betwist de geïntimeerde deze bewering van de appellant.

5.3.2. Het Hof merkt vooreerst op dat toelaatbaarheid en ontvankelijkheid dezelfde lading dekken.

5.3.3. Art. 870 Ger. W. schrijft voor dat iedere partij het bewijs moet leveren van de feiten die zij aanvoert.

5.3.4. Met de geïntimeerde kan het Hof niets anders dan vast te stellen dat iedere bewijsvoering door de appellant in dit verband ontbreekt. Het beweerde gebrek aan belang in hoofde van de geïntimeerde blijft onbewezen. Alvast om die reden is de revindicatievordering van de geïntimeerde niet onontvankelijk.

5.4. Aangaande de beweerde verjaring van de vordering van de geïntimeerde.

5.4.1. Het Hof merkt vooreerst op dat, aangezien de appellant terzake de bescherming van art. 2279, eerste lid B.W., niet geniet (daarover onder nummer 5.5 verder meer), de revindicatievordering van de geïntimeerde al evenmin onderworpen is aan de termijn van drie jaar bedoeld bij art. 2279, tweede lid B.W.

5.4.2. De appellant beroept zich dienaangaande verder op art. 2262 B.W. dat voorschrijft dat alle zakelijke rechtsvorderingen verjaren door verloop van dertig jaar.

5.4.3. Eigendomsverkrijging door verjaring veronderstelt gedurende dertig jaar een bezit van het goed dat vrij is van gebreken, dat dus voortdurend, ongestoord, openbaar en ondubbelzinnig is.

5.4.4. Hierna (onder nummer 5.5) zal worden toegelicht dat het bezit van de appellant een heimelijk karakter heeft en dus gebrekkig is. Bijgevolg kan ook art. 2262 B.W. de appellant geen soelaas brengen.

5.4.5. In de gegeven omstandigheden kan de appellant zich niet beroepen op de verjaring van de eigendomsvordering van de geïntimeerde. Of het betrokken schilderij behoort tot het privaat of tot het openbaar domein en bijgevolg al dan niet vatbaar is voor verkrijgende verjaring, heeft verder geen belang.

5.5. Aangaande de toepassing van art 2279, eerste lid BW

5.5.1. Als verweer tegen de revindicatievordering van de geïntimeerde beroept de appellant zich op de bepaling van art. 2279, eerste lid B.W., gesteld als volgt:

“Met betrekking tot roerende goederen geldt het bezit als titel”.

5.5.2. Onterecht laat de geïntimeerde gelden dat de appellant zou hebben verzaakt aan de toepassing van art. 2279, eerste lid B.W. Het tegendeel vloeit niet voort uit het feit dat de appellant in zijn verweer ook verwijst naar de schenking van het schilderij hem in 1983 door zijn vader gedaan en naar de aankoop van het schilderij door zijn vader in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw.

5.5.3 Opdat de appellant de bescherming van art. 2279, eerste lid B.W. zou kunnen inroepen, moet aan drie vereisten zijn voldaan:

- zijn bezit moet werkelijk zijn;
- zijn bezit moet deugdelijk zijn;
- en zijn bezit moet te goeder trouw zijn.

Aan de geïntimeerde, die beweert dat terzake niet aan de toepassingsvoorwaarden van de hierboven bedoelde wetsbepaling is voldaan, behoort het daarvan een afdoende bewijsvoering te doen.

5.5.4 Het wordt niet betwist dat de appellant te bestempelen is als de werkelijke bezitter van het betrokken schilderij in de zin van art. 2279, eerste lid B.W. Het tegendeel vloeit niet voort uit de omstandigheid dat het schilderij in 2001 door de bevoegde overheid in beslag genomen werd. Voor zover aan de andere toepassingsvoorwaarden daarvan voldaan is, kan degene die op het ogenblik van de in beslag name de feitelijke heerschappij had over de zaak zich blijven beroepen op de toepassing van de hierboven bedoelde wetsbepaling.

5.5.5. De geïntimeerde betwist wel dat het bezit van de appellant deugdelijk of vrij van gebreken zou zijn. Om de bescherming van art. 2279, eerste lid BW. te genieten, moet het bezit voortdurend, vreedzaam, openbaar en ondubbelzinnig zijn.

Er wordt niet beweerd, laat staan bewezen, dat het bezit van de appellant zou behept zijn met discontinuïteit, geweld of dubbelzinnigheid.

Met de geïntimeerde is het Hof evenwel van oordeel dat het bezit van de appellant heimelijk is. Dat blijkt in alle duidelijkheid uit de verklaring die op 5.7.2001 werd afgelegd door Norbert Van Durme, uitbater van de juwelenzaak Tako Ganochi, Vestingstraat 1, te Antwerpen (bladzijde 28 van het strafdossier):

"... U geeft me kennis van uw onderzoek en ik, kan u bevestigen dat gistermiddag om 14.00 uur een zekere Mark (bedoeld wordt: de appellant) bij mij in de zaak is geweest. Hij bood een schilderij aan waarvan hij beweerde dat het van de hand van Breughel was. Hij beweerde dat hij dit werk geërfd had van zijn vader. Deze had het op zijn beurt gekocht van een professor van een universiteit in de Oekraïne. Mark vertelde me verder dat het schilderij in kwestie afkomstig was van het museum te Dresden alwaar het waarschijnlijk was aangeboden aan Rusland als betaling voor de restauratie van een aantal beschadigde werken uit het museum in Dresden. Deze werken waren tijdens de oorlog verborgen geworden en hadden hierbij waterschade opgelopen.

Dit verhaal was me ongeveer een zestal maanden eerder verteld door een oude vriend van me met name Jeffrey Maingaart die in Los Angeles vertoeft. Jeffrey is violist, bouwer en handelaar in violen. Hij is het die Mark, een collega -violist van hem, geïntroduceerd heeft. Hij vroeg me of ik voor die Mark geen koper kon vinden voor deze Breughel.

Marco, de man van de carwash wat verder in de straat gelegen, hoorde van dit verhaal een paar maanden geleden en zei me een aantal weken later dat hij misschien iemand wist die hierin geïnteresseerd was.

Een week voordien is Mark hier geweest met zijn schilderij. Er was hier eveneens een expert uit Brussel en wiens naam ik niet ken en Alain, een vriend van me die hier in de buurt woont. Het schilderij werd bekeken en de expert kwam tot de conclusie dat het om een werk van de hand van Breughel ging. Het werk was een 15-tal jaren geleden gerestaureerd. Er is geen prijs vernoemd geworden.

Gisteren is hier in mijn bureau een nieuwe ontmoeting geweest met Mark, Marco en diens potentiële koper die mij voorgesteld werd als Lionel en mij verder onbekend is. Mark wou 500.000 \$ voor het werk. Lionel ging nog een expert raadplegen en hierop zijn de partijen uit elkaar gegaan. ..."

Het te koop stellen van het betrokken schilderij via de uitbaters van een juwelenzaak en van een carwash (en niet door een gespecialiseerd veilinghuis of door een schilderijengalerij) en tegen een prijs (500.000 \$) merkkelijk lager dan de waarde die de appellant thans zelf aan het schilderij toeschrijft (1.250.000,00 EUR), laat geen twijfel toe omtrent het heimelijk karakter van het bezit van de appellant. De onderscheiden documenten waarnaar de appellant in dit verband verwijst (op 20.7.2007 ter griffie neergelegde tweede conclusie, bladzijde 4), bewijzen het tegendeel niet. Tot getuigenverhoor van de zuster (Branah) van de appellant bestaat geen aanleiding, omdat de objectiviteit van de betrokkene minstens twijfelachtig is.

5.5.6. Aangezien het bezit van de appellant een heimelijk karakter heeft en dus ondeugdelijk is, moet in dit verband niet verder worden onderzocht of het bezit van de appellant al dan niet te goeder trouw is (daarover verder wel meer). Aan de toepassingsvoorwaarden van art. 2279, eerste lid B.W. is terzake niet voldaan, zodat de appellant ook niet de bescherming kan genieten van die wetsbepaling.

5.6. Aangaande de door de appellant ingeroepen eigendomstitels.

5.6.1. De appellant laat verder gelden dat hij het schilderij heeft verworven ingevolge twee onderscheiden, opeenvolgende rechtshandelingen: een aankoop door zijn vader en een schenking waarvan hij de begunstigde was.

5.6.2. Naar de appellant beweert, zou het schilderij in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw door zijn vader aangekocht zijn van de rector van de universiteit van Lvov (Oekraïne, voormalige Sovjet-Unie). Nog afgezien van het feit dat van die verkoopovereenkomst helemaal geen bewijzen worden voorgelegd, is het hoe dan ook zo dat een dergelijke overeenkomst onder het daarop indertijd toepasselijke Sovjet-recht absoluut verboden was: krachtens de art. 4 tot 10 van de 'Stalingswet' van 1936 (art. 25 van de latere USSR -Beginselen van Burgerlijke Wetgeving) waren slechts consumptiegoederen vatbaar voor privé-eigendom, cultuuroederen zoals het schilderij in kwestie niet, dit ongeacht de wijze van eigendomsverkrijging. Er is geen sprake van strijdigheid van die communistische wetgeving inzake eigendomsrecht met de Belgische nationale of internationale openbare orde. De vader van de appellant heeft derhalve op onrechtmatige wijze het schilderij verworven. Zijn beweerd daaropvolgend ononderbroken bezit gedurende meer dan twintig jaar van het schilderij in het buitenland, is verder irrelevant.

5.6.3. De appellant beweert vervolgens dat het schilderij hem in 1983 door zijn vader zou zijn geschonken. Op het ogenblik van de schenking waren de appellant en zijn vader woonachtig in Queens, New York (Verenigde Staten van Amerika). Overeenkomstig het toepasselijke Amerikaanse recht (het 'common law') kan men in principe niet meer rechten overdragen dan men zelf heeft. Zoals hierboven reeds gezegd, was de vader van de appellant geen titularis geworden van het eigendomsrecht op het schilderij, zodat ook de schenking daarvan aan de appellant niet rechtsgeldig was, zodat de appellant aldus geen eigenaar is geworden van dat schilderij. Eigendomsverkrijgende verjaring kent het Amerikaans recht niet.

5.6.4. Slotsom is derhalve dat de appellant in gebreke blijft een rechtmatige eigendomstitel voor te leggen. Noch de beweerde aankoop door zijn vader, noch de daaropvolgende schenking aan de appellant, noch het bezit van het schilderij dat voorafgaat aan het tijdstip waarop het naar België werd overgebracht, kunnen daaraan iets veranderen.

5.7. Aangaande het eigendomsrecht van de geïntimeerde

5.7.1. Ook al is de geïntimeerde erin geslaagd om het vermoeden van art. 2279, eerste lid B.W. op te heffen en ook al kan de appellant geen rechtmatige eigendomstitel voorleggen, toch moet de geïntimeerde nog altijd zijn eigendomsrecht over het schilderij in kwestie bewijzen.

5.7.2. In dat verband stelt het Hof vast dat de appellant niet betwist dat de geïntimeerde

- minstens sinds 1708 en tot mei 1945 eigenaar is geweest van het schilderij in kwestie;
- tijdens Wereldoorlog II door het rode leger onvrijwillig buiten het bezit werd gesteld van haar schilderij;
- dientengevolge het eigendomsrecht over dat schilderij niet verloren is (§ 935, Abs. 1, Satz 1 Duits Burgerlijk Wetboek).

5.7.3. In de gegeven omstandigheden staat het eigendomsrecht van de geïntimeerde vast. Aangezien aan alle toepassingsvoorwaarden daarvan is voldaan, blijft de revindicatievordering van de geïntimeerde gegrond. Het bestreden vonnis wordt op dit punt bevestigd.

5.8. Aangaande de tegenvordering van de appelland

5.8.1. In ondergeschikte orde herneemt de appelland zijn oorspronkelijke tegenvordering ertoe strekkende de geïntimeerde te doen veroordelen tot betaling van een vergoeding ten bedrage van 1.250.000,00 EUR in hoofdsom, op basis van art 2280 B.W., van de analogische toepassing van art. 2280 B.W., van de billijkheid, van de regels van de zaakwaarneming en van de bepalingen van de Wet van 28 oktober 1996 betreffende de teruggave van cultuuroederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van bepaalde Staten zijn gebracht.

5.8.2. Het Hof stelt in eerste orde vast dat de geïntimeerde deze tegenvordering voor de eerste rechter wel degelijk, ook wat het principe betreft, heeft betwist. Het bestreden vonnis wordt derhalve hervormd voor zover daarbij onterecht wordt overwogen "dat eiser principieel niet betwist een vergoeding verschuldigd te zijn" aan de appelland.

5.8.3. Uit hetgeen hierboven reeds uiteengezet werd, volgt dat het bezit van de appelland te kwader trouw is. Terzake zijn er immers wel degelijk omstandigheden van aard om het argwaan van de appelland op te wekken betreffende de wettelijkheid van het bezit van de persoon (zijn vader) die hem het goed geleverd heeft. Het heimelijk karakter van het bezit van de appelland illustreert dat perfect. In zijn verklaring van 4.7.2001 aan de verbalisanten bevestigt de appelland trouwens uitdrukkelijk (strafdossier, bladzijde 14):

"...Ik was er van op de hoogte dat dit schilderij tijdens de tweede wereldoorlog verdwenen is uit het museum van Dresden. ..."

Bovendien is het oude etiket van het museum van Dresden op de achterzijde van het schilderij nog aanwezig (strafdossier, bladzijde 4).

Zijn kwade trouw ontnemt de appelland ieder recht op vergoeding, zowel op grond van art. 2280 B.W., als op grond van de hierboven bedoelde Wet van 28 oktober 1996, als op grond van de billijkheid. Meteen bestaat er ook geen aanleiding toe aan het Grondwettelijk Hof de prejudiciële vraag te stellen waarvan de appelland gewaagt in verband met de voormelde Wet van 28 oktober 1996.

5.8.4. Ook zaakwaarneming komt terzake niet in aanmerking als rechtsgrond voor vergoeding. Zaakwaarneming doet zich voor wanneer iemand vrijwillig en belangloos, doch niet uit vrijgevigheid, andermans belangen behartigt, wanneer dat noodzakelijk en niet alleen nuttig is en zonder dat hiertoe een specifieke contractuele of wettelijke plicht voorhanden is. De appelland heeft terzake nooit de belangen van de geïntimeerde behartigd. Hij is wel integendeel opgetreden uitsluitend uit eigen belang.

5.8.5. In de gegeven omstandigheden wordt de oorspronkelijke tegenvordering van de appelland als ongegrond afgewezen. Het incidenteel beroep van de geïntimeerde wordt toegekend. Het bestreden vonnis wordt op dit punt hervormd.

5.9. Aangaande de gedingkosten

5.9.1. Krachtens art. 1017 Ger W. verwijst ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de gedingkosten. De appelland wordt bijgevolg veroordeeld tot betaling van de gedingkosten.

5.9.2. Het Hof heeft evenwel geen bevoegdheid om in deze stand van zaken uitspraak te doen over de gedingkosten verbonden aan de tenuitvoerlegging van het bestreden vonnis, waaronder de kosten van de uitvoerbare uitgifte en deze van de betekening van dat vonnis. Krachtens art. 1395 Ger. W. worden alle vorderingen betreffende middelen van tenuitvoerlegging immers gebracht voor de beslagrechter.

**OM DIE REDENEN,
HET HOF,**

Beslissend op tegenspraak,

Gelet op artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken;

Verklaart het hoger beroep van de appellant en het incidenteel beroep van de geïntimeerde ontvankelijk;

Wijst het hoger beroep van de appellant af als ongegrond;

Verklaart het incidenteel beroep van de geïntimeerde gegrond;

Hervormt het bestreden vonnis als volgt;

Verklaart de oorspronkelijke tegenvordering van de appellant ontvankelijk, maar ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige;

Veroordeelt de appellant tot de kosten van de beide aanleggen, welke kosten, althans deze gevallen aan de zijde van de geïntimeerde, overeenkomstig haar op 24.9.2007 ter griffie neergelegde 'tweede aanvullende conclusie, tevens syntheseconclusie', worden vereffend als volgt:

- de kosten van dagvaarding en het rolrecht:	222,25 EUR
- de rechtsplegingvergoeding eerste aanleg:	356,98 EUR
- de aanvullende vaste rechtsplegingvergoeding:	59,47 EUR
- de rechtsplegingvergoeding hoger beroep:	495,79 EUR

C. DE WINTER

B. CATTOIR

M. BAX

M. BERTRAND

De Voorzitter van de eerste kamer van het Hof van beroep te Antwerpen spreekt dit arrest uit in de openbare terechtzitting van DRIE DECEMBER TWEEDUIZEND EN ZEVEN,

waar aanwezig waren:

M.BERTRAND de Voorzitter

C. DE WINTER de Griffier .

